

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова
Житлово-комунальний коледж

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
_____ В. І. Лук'янов
« _____ » _____ 2019 р.

ПРОГРАМА
вступних випробувань з української мови
на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»
на основі базової загальної середньої освіти

ОБГОВОРЕНО та СХВАЛЕНО
на засіданні ЦК мови та літератури
протокол № ___ від _____ 2019 р.
Голова ЦК _____ Т. І. Єгоркіна

Харків 2019 р.

ЗМІСТ

Вступ	3
ЗМІСТ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ	
Розділ I. Вступ. Мова – найважливіший засіб спілкування, пізнання та впливу..	4
Розділ II. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія	4
Розділ III. Морфологія.....	4
Іменник.....	4
Прикметник.....	5
Числівник.....	5
Займенник.....	5
Дієслово.....	6
Дієприкметник.....	6
Дієприслівник.....	6
Прислівник.....	7
Прийменник.....	7
Сполучник.....	7
Частка.....	7
Розділ IV. Синтаксис і пунктуація.....	7
Словосполучення і речення.....	7
Просте речення. Двоскладне речення.....	8
Односкладні речення. Неповні речення.....	8
Речення з однорідними членами.....	8
Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями)..	8
Речення з відокремленими членами.....	8
Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови.....	9
Складне речення і його ознаки.....	9
Складносурядне речення.....	9
Складнопідрядне речення.....	9
Безсполучникове складне речення.....	9
Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку.....	9
Методичні рекомендації щодо перевірки й оцінювання робіт.....	10
Література.....	11

Вступ

Програму для вступних випробувань з української мови на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» на основі базової загальної середньої освіти для всіх спеціальностей розроблено на основі Закону «Про загальну середню освіту», Державного стандарту базової і повної загальної освіти та Програми для загальноосвітніх навчальних закладів «Українська мова» (Шелехова Г.Т., Тихоша В.І., Новосьолова В.І. та ін., за ред. Скуратівського Л.В.).

Завданням вступного випробування з української мови є:

- визначення рівня підготовленості вступників через перевірку орфографічної та пунктуаційної грамотності абітурієнтів відповідно до програмового матеріалу.

Форма вступного випробування – текстовий диктант.

Відповідно до завдань вступного випробування з української мови в Програмі визначено обов'язковий мінімум змісту освіти, що включає мовну систему – стилістику, лексикологію, фонетику, граматику, синтаксис і пунктуацію.

Програма доповнюється розділами «Методичні рекомендації щодо перевірки й оцінювання робіт»: оцінювання навчальних досягнень абітурієнтів здійснюється з урахуванням вимог до учнів загальноосвітніх шкіл з метою об'єктивності самого оцінювання; списком рекомендованої літератури для підготовки до вступного випробування.

Порядок проведення та терміни вступного випробування з української мови визначаються відбірковою комісією ЖКК ХНУМГ імені О.М. Бекетова.

ЗМІСТ РОЗДІЛІВ ПРОГРАМИ

Розділ I. Вступ. Мова – найважливіший засіб спілкування, пізнання та впливу.

Розділ II. Фонетика. Графіка. Орфоепія. Орфографія

Звуки мови і звуки мовлення. Голосні та приголосні звуки. Приголосні тверді та м'які, дзвінкі й глухі; вимова звуків, що позначаються буквами г і г.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Співвідношення звуків і букв. Звукове значення букв *я, ю, є, ї, щ*.

Склад. Наголос. Орфоепічний словник і словник наголосів. Вимова наголошених і ненаголошених голосних. Ненаголошені голосні [e], [u], [o] в коренях слів. Ненаголошені голосні, що не перевіряються наголосом. Основні правила переносу. Позначення на письмі ненаголошених голосних [e], [u] у коренях слів.

Вимова приголосних звуків. Уподібнення приголосних звуків. Спрощення в групах приголосних.

Найпоширеніші випадки чергування голосних і приголосних звуків (практично). Чергування [o] - [a], [e] - [i], [e] - [и]; [o], [e] з [i]; [e] - [o] після [ж],[ч], [ш],[шч] та [г],[к],[х] у коренях слів; [г],[к],[х] - [ж],[ч], [ш] - [з'], [ц'], [с'].

Основні випадки чергування *у-в, і-й*.

Орфоепія. Вимова префіксів *з-(зі-, с-), роз-, без-*.

Позначення м'якості приголосних на письмі буквами *ь, і, є, ю, я*, сполучення *ьо, йо*.

Правила вживання м'якого знака.

Правила вживання апострофа. Правильна вимова та написання слів з апострофом. Подвоєння букв на позначення подовжених м'яких приголосних та збігу однакових приголосних звуків. Написання слів іншомовного походження: *и, і* у словах іншомовного походження; правопис м'якого знака та апострофа; подвоєння букв у словах іншомовного походження.

Розділ III. Морфологія

Іменник

Іменник як частина мови: значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Іменники власні та загальні, істоти й неістоти. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох числових формах. Іменники, що мають лише форму однини або лише форму множини. Відмінки іменників, їх значення. Відміни іменників: перша, друга, третя, четверта. Поділ іменників першої та другої відмін на групи. Особливості вживання та написання відмінкових форм. Букви *-а(-я), -у(-*

ю) в закінченнях іменників другої відміни. Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Особливості творення іменників.

Правопис іменників

Велика буква і лапки у власних назвах. *Не* з іменниками.

Букви *-а (-я), -у(-ю)* в закінченнях чоловічого роду другої відміни.

Букви *е, и, і* в суфіксах *-ечок, -ечк, -ичок, -ичк, -інн(я), -енн(я), --н(я), -инн(я), -ив(о), -ев(о)*.

Написання і відмінювання чоловічих і жіночих імен по батькові.

Прикметник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Групи прикметників за значенням: якісні, відносні, присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з однієї групи в іншу. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста та складена форми). Зміни приголосних при творенні ступенів порівняння прикметників. Повні й короткі форми якісних прикметників. Особливості відмінювання прикметників (тверда та м'яка групи). Творення прикметників, перехід прикметників в іменники.

Правопис прикметників

Написання прикметників із суфіксами *-еньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-, -ськ-, -цьк-, -зьк-*.

Букви *е, о, и* у прикметникових суфіксах *-ев-(-єв-), -ов-(-йов-, -ьов-), -ин-, -ін-, -ичн-*.

Написання *не* з прикметниками.

Написання *-н- і -нн-* у прикметниках.

Написання складних прикметників разом і через дефіс.

Числівник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (на позначення цілих чисел, дробові, збірні) й порядкові. Групи числівників за будовою: прості й складені. Відмінювання кількісних числівників. Творення числівників.

Правопис числівників

Буква *ь* на кінці числівників і перед закінченням у непрямих відмінках.

Написання складених числівників окремо.

Написання разом порядкових числівників з *-тисячний*.

Займенник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди займенників за значенням: особові, зворотний, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання.

Правопис займенників

Написання разом і через дефіс неозначених займенників. Написання займенників з прийменниками окремо.

Дієслово

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Форми дієслова: неозначена форма, особові форми, дієприкметник, дієприслівник, безособові форми на *но-*, *то-*. Види дієслів: доконаний і недоконаний.

Часи дієслова: минулий, теперішній, майбутній. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного і наказового способів дієслів. Словозміна дієслів I і II дієвідміни. Особові і числові форми дієслів (теперішнього і майбутнього часу й наказового способу). Родові і числові форми дієслів (минулого часу й умовного способу). Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього і майбутнього часу. Безособові дієслова. Способи творення дієслів.

Правопис дієслів

Не з дієсловами.

Правопис *-ться*, *-ися* в кінці дієслів.

Букви *е*, *о* в особових закінченнях дієслів I і II дієвідмін.

Буква *ь* у дієсловах наказового способу.

Дієприкметник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні і пасивні дієприкметники. Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього й минулого часу.

Дієприкметниковий зворот.

Безособові дієслівні форми на *-но*, *-то*.

Правопис дієприкметників

Правопис голосних у закінченнях дієприкметників.

Відокремлення комами дієприкметникового звороту (після означуваного іменника).

Правопис голосних і приголосних у суфіксах дієприкметників.

Написання *-н-* у дієприкметниках та *-нн-* у прикметниках дієприкметникового походження.

Не з дієприкметниками.

Дієприслівник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Вид і час дієприслівників. Дієприслівники доконаного й недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот.

Правопис дієприслівників

Коми при дієприслівниковому звороті й одиничному дієприслівникові. *Не* з дієприслівниками.

Прислівник

Загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням. Ступені порівняння прислівників: вищий і найвищий. Способи їх творення.

Правопис прислівників

Букви *-н-* та *-нн-* у прислівниках.

Не і *ні* з прислівниками. Правопис прислівників на *-о*, *-е*, утворених від прикметників та дієприкметників.

Написання прислівників разом і через дефіс.

Написання прислівникових словосполучень типу: *раз у раз, з дня на день...*

Прийменник як службова частина мови

При́менник як засіб зв'язку в словосполученні.

Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) й похідні (вторинні, утворені від інших слів).

Правопис прийменників

Написання похідних прийменників разом, окремо і через дефіс.

Сполучник як службова частина мови

Уживання сполучників у простому і складному реченнях; сполучники сурядності і підрядності.

Правопис сполучників

Написання сполучників разом і окремо.

Частка як службова частина мови

Розряди часток за значенням.

Правопис часток

Написання часток *-бо*, *-но*, *-то*, *-от*, *-таки*.

Не і *ні* з різними частинами мови.

Вигук як особлива частина мови

Правопис вигуків

Дефіс у вигуках.

Кома і знак оклику при вигуках.

Розділ IV. Синтаксис і пунктуація

Словосполучення і речення

Словосполучення. Будова і види словосполучень за способами вираження головного слова.

Речення. Види речень у сучасній українській мові: за метою висловлювання (розповідні, питальні й спонукальні); за емоційним

забарвленням (окличні й неокличні); за будовою (прості й складні); за складом граматичної основи (двоскладні й односкладні). Порядок слів у реченні. Логічний наголос.

Правопис. Розділові знаки в кінці речення.

Просте речення. Двоскладне речення

Головні і другорядні члени речення

Підмет і присудок. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний).

Означення, додаток і обставина, як другорядні члени речення

Прикладка як різновид означення. Види обставин за значенням. Порівняльний зворот.

Правопис

Тире між підметом і присудком.

Виділення порівняльних зворотів комами.

Односкладні речення. Неповні речення

Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень.

Правопис

Тире в неповних реченнях

Речення з однорідними членами

Узагальнюючі слова в реченнях з однорідними членами.

Правопис

Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертаннями, вставними словами (словосполученнями, реченнями)

Звертання непоширені й поширені. Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями.

Правопис

Розділові знаки при звертанні і вставних словах

Речення з відокремленими членами

Поняття про відокремлення. Відокремлені означення, прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки, обставини. Відокремлені уточнювальні члени речення.

Правопис

Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Пряма і непряма мова як засоби передачі чужої мови

Заміна прямої мови непрямою.

Цитата як спосіб передачі чужої мови. Діалог.

Правопис

Розділові знаки при прямій мові і діалозі.

Складне речення і його ознаки

Складні речення без сполучників, з сурядним і підрядним зв'язком.

Складносурядне речення

Будова, засоби зв'язку в ньому.

Смислові зв'язки між частинами складносурядного речення.

Правопис

Розділові знаки між частинами складносурядного речення.

Складнопідрядне речення

Будова, засоби зв'язку в ньому. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії та ступеня, порівняльні, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Складнопідрядні речення з кількома підрядними.

Правопис

Розділові знаки між головною і підрядною частинами складнопідрядного речення. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними частинами.

Безсполучникове складне речення

Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між складовими частинами-реченнями.

Правопис

Розділові знаки у безсполучниковому складному реченні.

Складне речення з різними видами сполучникового і безсполучникового зв'язку

Правопис

Розділові знаки в складному реченні з різними видами сполучників і безсполучникового зв'язку.

Оцінювання робіт (диктантів) з української мови

Основною формою перевірки орфографічної та пунктуаційної грамотності є текстовий диктант.

Перевірці підлягають уміння: правильно писати слова на вивчені орфографічні правила та слова, визначені для запам'ятовування; ставити розділові знаки відповідно до опрацьованих правил пунктуації; належним чином оформляти роботу.

Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких критеріїв:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково;
- помилка в слові, яке повторюється в диктанті кілька разів, вважається однією помилкою; помилки на одне правило, але в різних словах, вважаються різними помилками;
- розрізняють грубі й негрубі помилки, тобто такі, які не мають істотного значення для характеристики грамотності.

Під час підрахування помилок дві негрубі вважають за одну грубу.

До негрубих відносять такі помилки:

- у винятках усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знаку поставлений інший;
- у випадках, що вимагають розрізнення не і ні (у сполученнях: не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не..., ніщо інше не...);
- у пропуску одного зі сполучуваних розділових знаків або в порушенні їх послідовності;
- у заміні українських букв російськими.

За наявності в диктанті більше п'яти поправок оцінка знижується на бал.

Нормативи оцінювання робіт на іспиті

Бали	Кількість помилок
1	15-16 і більше
2	13-14
3	11-12
4	9-10
5	7-8
6	5-6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба) – 2
10	1(негруба)
11	1-3 виправлення
12	_____

Література:

1. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Рідна мова (підручник). 5 клас. – К.: Освіта України, 2005
2. Єрмоленко С. ЯЧ., Сичова В. Т. Рідна мова (підручник). 6 клас. – К.: Грамота, 2006
3. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Рідна мова (підручник). 7 клас. – К.: Зодіак-Еко, 2007
4. Пентилюк М. І., Гайдаєнко І. В. Українська мова (підручник). 7 клас. – К.: Освіта, 2007
5. Заболотний О. В., Заболотний В. В. Рідна мова (підручник). 8 клас. – К.: Освіта, 2008
6. Глазова О. П., Кузнецов Ю. Б. Рідна мова (підручник). 9 клас. – К.: Зодіак-Еко, 2008
7. Пентилюк М. І., Гайдаєнко І. В. Українська мова (підручник). 9 клас. – К.: Освіта, 2009
8. Ющук І. П. Практикум з правопису української мови. – К.: Освіта, 2007
9. Дудка О. О., Шевелева Л. А. Комплексний довідник з української мови. – Х.: Веста, 2009
10. Коцюбинська Н. М., Коцюбинська А. І. Українська мова. Фонетика. Лексика. Будова слова. Словотвір. Морфологія. Синтаксис. – К.: Країна мрій, 2006
11. Плющ М. Я., Грипас Н. Я. Українська мова. Довідник. – К.: Генеза, 2008
12. Шевелева Л. А. Український правопис у таблицях. – Х.: Світ дитинства, 2007
13. Бондарчук К. С. Українська мова (довідник школяра). 5 – 12 класи. – К.: Підручники і посібники, 2009
14. Понко О. Г. Українська мова за всією шкільною програмою. Практичний довідник. 5 – 12 класи. Х.: «Весна» ФОП Співак Т. К., 2008